

Naslov članka/Article:

Učinkovito sodelovanje in izgraževanje partnerskega odnosa med starši, šolo in vrtcem

Effective Collaboration and Partnership Formation Among Parents, School, and Kindergarten

Avtor/Author:

Vesna Vršič

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk št. 2/2022, letnik 24

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2022

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

 Vesna Vršič,
Zavod RS za šolstvo

Učinkovito sodelovanje in izgrajevanje partnerskega odnosa med starši, šolo in vrtcem

IZVLEČEK: V prispevku predstavljamo pozitivne učinke kakovostnega sodelovanja med šolo in domom za učence, učitelje, starše in vzgojno-izobraževalne ustanove. Okolje in družba se nenehno spreminjata, s tem tudi zahteve in pričakovanja vseh akterjev, ki se ukvarjajo z razvojem in učenjem otrok. Poudarjamo, da je namen sodelovanja za starše in šole predvsem podpora šolajočim pri njihovem učenju in razvoju na vseh področjih razvoja, za doseganje optimalnih dosežkov in s tem čim višje izobrazbe otrok.

V praksi se kažejo izboljšane oblike sodelovanja s starši, ki kvalitetno nadgrajujejo izvedbe tradicionalnih oblik srečanj npr. govorilne ure skupaj z učenci, veliko prostora pa še ostaja odprtega pri izgradnji partnerskega odnosa med šolo in starši, saj le ta zahteva veliko časa, truda in vztrajnosti in celovite strategije delovanja šole. Pomemben del izgradnje partnerskega odnosa je komunikacija, ki je lahko za strokovne delavce šol velik izziv.

V ospredje postavljamo tudi sodelovanje staršev bodočih prvošolcev z vrtcem in šolo, vlogo vrtca in šole pri podpori staršev za odpravo njihovih pomislekov in strahu glede pripravljenosti otrok za šolo, pri vzpostavitvi pozitivnih stališč do šole in vrtca in zaupanje v vzgojno-izobraževalne institucije ter strokovne delavce.

Ključne besede: sodelovanje s starši, spremenjena vloga staršev in šole, partnerski odnos, podpora pri učenju, zaupanje v izobraževalni sistem

Effective Collaboration and Partnership Formation Among Parents, School, and Kindergarten

Abstract: This paper examines the benefits of high-quality school-home collaboration for students, teachers, parents, and educational institutions. The

environment and society are constantly changing, as are the demands and expectations of those involved in children's development and learning. We want to emphasize that the goal of the parent-school collaboration is primarily to support children in their learning and development in all areas of development, to achieve the best possible results and thus the highest possible level of education for children. Despite the evident and improved forms of cooperation with parents, such as the traditional parent-student-teacher meetings, there is still considerable room for improvement in developing a partnership between school and parents, which requires time, effort, and perseverance, as well as a comprehensive strategy for the school's work. Communication, which can be difficult for school practitioners, is an indispensable part of forming a partnership. The focus then shifts to parents' involvement with the kindergarten and school, the role of the kindergarten and school in assisting parents in overcoming concerns and fears about their child's readiness for school, establishing positive attitudes toward the school and kindergarten, and building trust.

Keywords: cooperation with parents, changing role of parents and school, partnership, support for learning, trusting education system

Uvod

Sodelovanje med šolo in starši je v prvi vrsti namenjeno podpori in izboljšanju učenja otrok in njihovem razvoju na vseh področjih. Omenja se tudi spoznanje, da dejavnik uspeha otrok v šoli ni odvisen le od socialno-ekonomskega statusa družine. Kalinova idr. (2009, str. 12) povzema ugotovitve Hendersona in Berla, ki sta že leta 1994 ugotavljala, »da najbolj natančen napovedovalec učenčevih šolskih dosežkov ni dohodek ali socialni status družine, pač pa stopnja (prizadevanja), do katere je otrokova družina sposobna:

- oblikovati domače okolje, ki spodbuja učenje,
- kako realistična so njihova pričakovanja glede otrokovih dosežkov in
- stopnja vključevanja staršev v otrokovo šolsko edukacijo«.

Izkušnje prakse in različne raziskave (v Kalin idr., 2009, str. 12, 13) potrjujejo pozitiven vpliv dobrega sodelovanja med domom in (vrtcem) šolo, to se kaže pri učencih kot zastavljanje višjih pričakovanj ne glede na socialno-ekonomski status družine ali kulturno ozadje. Učenci so bolj motivirani za šolsko delo, poveča se njihova pozornost in odgovornost, kar se kaže pri doslednejšem opravljanju šolskih zadolžitev. Iz tega izhaja, da si zastavljajo višje cilje in posledično

dosegajo boljše ocene in šolski uspeh ter višjo izobrazbo. Ta vpliv pa se ne odraža zgolj na področju učenja, temveč tudi pri osebnostnem razvoju, saj pripomore k boljši samopodobi, samodisciplini, samospoštovanju, sodelovanju z drugimi in nasploh vedenju, saj se učenci izogibajo rizičnemu in nevarnemu obnašanju itd.

Vzgojiteljice v vrtcu so prepričane, da pozitivno sodelovanje staršev z vrtcem pripomore k povečanemu občutku varnosti otrok, izboljšanju njihovega samospoštovanja in povečanju pričakovanj, otroci razvijejo pozitiven odnos do vrtca, bolj sprejemajo odrasle kot avtoriteto itd. (Zemljarič idr. 2003, v Ažman, 2015).

Glede na zapisano lahko povzamemo, da si morajo tako starši kot šola in vrtec prizadevati za dobro sodelovanje, če želijo podpreti otroke oziroma učence pri njihovem učenju in razvoju.

Iz naše prakse

Tudi v naši šolski praksi se vse bolj poudarja in daje pozornost načinu in oblikam sodelovanja s starši. Že tradicionalnim oblikam sodelovanja se pridružujejo tudi nove oblike kot poskusi vzpostavljanja vse bolj pristnega odnosa med starši in šolo. Šole in vrtci so iz potreb po globljem poznavanju otrok, njihovih zmoglosti, interesov, načinu odzivanja in delovanja ter želje po nudenju podpore pri celostnem razvoju, prišle naproti staršem in jim ponudile različne obogatene oblike sodelovanja. Tako lahko že dokaj pogosto srečujemo prakse, kjer na govorilne ure prihajajo starši skupaj z učenci, prav tako na roditeljske sestanke, pojavljajo se različne neformalne oblike sodelovanja, ki omogočajo staršem vpogled v cilje šole in njihovo delovanje, šolam in vrtcem pa spoznavanje družine kot celote in njihovega ozadja. V naši praksi pa še redko zasledimo dejavno vključevanje staršev v različne dejavnosti šole ali vrtca, predvsem v sprejemanje različnih odločitev, mogoče se k temu najbolj približamo z različnimi oblikami delavnic skupaj z učenci, manj pa udeleževanje strokovnih predavanj, sodelovanje v različnih »klubih staršev« za podporo različnim skupinam itd.

Kljub temu ostajata v šolah in vrtcih še veliko prostora za načrtovanje sprememb znotraj različnih oblik srečanj, saj si starši želijo predvsem bolj kakovostno komunikacijo s pedagoškimi delavci (ne da prihajajo na govorilne ure kot slušatelji in prisluhnejo predstavitvi učitelja), več natančnih informacij o razvoju njihovega otroka na področju kognitivnih, čustvenih, socialnih zmoglostih in tudi na področju vedenja, kar od učitelja zahteva večjo angažiranost pri spremljanju otrok.

Področje sodelovanja med domom in šolo je področje, ki ga bodo morale šole še nadgrajevati, saj se kot družba

in odnosi v njej hitro spreminjajo, pričakovanja so vse višja, potrebe vseh akterjev pa se zelo razlikujejo.

Šole in vrtci, ki na svojo stran pridobijo starše že na začetku šolanja njihovih otrok, so pozorne in se trudijo, da starši dobijo konkretne in točne informacije, delujejo v skladu s predstavljenimi cilji in ponujenimi možnostmi, nimajo večjih težav s šolanjem otrok in njihovim odklonilnim vedenjem (nasiljem).

Prav tako je zelo pomembno, da so šole in vrtci tisti, ki podprejo starše bodočih prvošolcev, jim ponudijo konkretne informacije o organizaciji šole, na katero bodo vpisali otroka, predstavijo oblike in načine dela v 1. razredu, starše seznani, kako bo potekalo začetno opismenjevanje, katere standarde bi naj učenci dosegali ob koncu 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja, kako si učitelj zastavlja cilje učnega procesa, kako jih bo vodil v šoli in podpiral njihov celostni razvoj ter na vsa morebitna konkretna vprašanja (npr. ali morajo učenci že ob vstopu v 1. razred poznati velike tiskane črke in brati). Za tak pristop k sodelovanju s starši se morajo šole in vrtci povezati, skupaj načrtovati srečanja staršev bodočih prvošolcev, delovati strokovno in pomirjujoče ter biti staršem vir informacij. V te namene lahko šole in vrtci izdelajo zloženke za starše in jih na tak način seznani s pogostimi vprašanji, ki jih zastavljajo starši bodočih prvošolcev.

V nadaljevanju bomo poskušali odgovoriti na nekaj vprašanj npr.: Kaj pripomore k dobremu povezovanju in sodelovanju staršev s šolami? Za kaj si je vredno

prizadevati? Kako zgraditi dober partnerski odnos? Kako se straši lahko vključijo v učenje otrok? Kako vzdrževati dobro komunikacijo s starši? ...

Vloga staršev, vrtca in šole pri podpori otrokom

Sodobne raziskave družinskih vzorcev v zadnjih desetletjih odsevajo spremembe, ki se kažejo »kot premik od modela vzgojne in etične družine k modelu čustvene družine«, ki se »iz nadzorovalne spreminja v podporno skupnost« (Ule, 2015 str. 32). Družina deluje kot prostor pobega in zavetja pred zahtevami vse bolj tekmovalnega sveta. Arendell (1997, v Ule, 2015, str. 32) je zapisal, da »starši postajajo zaupniki in svetovalci otrok v psihičnih ali ekonomskih težavah, pa tudi neverjetni zagovorniki v javni sferi in institucijah«.

Pred starše so v sodobnem svetu postavljeni veliki izzivi, ki lahko vodijo do pretirane zaščite otrok pred vsakodnevnimi nevarnostmi in tveganji. Pogosto dvomijo v uresničevanje svoje vzgojne vloge, v zadnjem času pa se kaže veliko pomanjkanje zaupanja v izobraževalne institucije, učitelje, pedagoške delavce in odločevalce. Kot posledica pomanjkanja zaupanja se je razvila kultura preveč zaščitniškega starševstva, starševska negotovost in občutek krivde. Ta vidik kulture povzroča staršem nenehno skrb glede življenja njihovih otrok.

Dobro sodelovanje staršev z vrtcem in pozneje s šolo razbremenjuje starše nenehnih skrbi, saj si

Preglednica 1: Vlogi učitelja in staršev se dopolnjujeta. (Novak in Vršič, 2021)

VLOGA UČITELJA	VLOGA STARŠEV
Podpora učencu na kognitivnem področju npr.: → z različnimi pristopi poučevanja, → navajanja učencev na rutine in organizacijo učenja, → uporabo učnih strategij, orodij, → ponuja oporo za šolsko delo in delo doma ...	Podpora otroku na fizičnem in čustvenem področju npr.: → po počitku, varnosti, pozornosti, → pri ureditvi prostora za šolsko delo doma, → pri razporeditvi časa za igro, učenje, zabavo, druženje v krogu družine, → pri učenju doma, skrb za šolske potrebščine, urejenost torbe ...
Podpora učencu na psihosocialnem področju npr.: → po pozornosti, spoštovanju, samospoštovanju, komunikaciji, → pri varnosti, redu, pripadnosti, → zabavi, igri, svobodi, druženju, dobrem počutju → pri reševanju izzivov, ustvarjalnosti v šoli, povezovanju, → da so videni in slišani ...	Podpora otroku na psihičnem področju npr.: → pri sprejemanju uspehov in porazov, → pri deljenju prepričanj, idej, → pri spremljanju uspešnosti otroka pri šolskem delu in dajanje pomena njegovemu trudu, → pri zavedanju svojih močnih in šibkih področij ...

SKUPNI CILJ:
celostna podpora učencu

spoštovanje, dvosmerna komunikacija, zaupanje, podpora in dopolnjevanje, deljenje odgovornosti

bolje zaupajo, prav tako pa razvijajo zaupanje do izobraževalnih institucij, imajo pozitivno stališče do izobraževalnih programov, strokovnih delavcev, bolje poznajo svoje pravice in odgovornost.

Starši in učitelji naj bi postali enakovredni partnerji s specifičnimi pravicami in odgovornostjo ter jasno določenimi skupnimi cilji, ki bi nudili kar najbolj celostno podporo učencem. Vlogi staršev in učiteljev se dopolnjujeta, starši poznajo svojega otroka in ga podpirajo na fizičnem, socialnem in čustven področju, učitelji pa s svojim strokovnim znanjem na kognitivnem in psihosocialnem področju.

Učitelji, ki dobro sodelujejo s starši, se čutijo bolj uspešne in zadovoljne na svojem poklicnem področju, bolj so motivirani za kakovostno delo in pripravljeni več časa vlagati v svoj profesionalni razvoj, imajo boljše samopodobo in razvijejo spoštljivejši odnos (Kalin idr. 2009). Vzgojitelji uspešno sodelovanje s starši povezujejo z učinkovitejšim učenjem otrok, sami pa lažje rešujejo različne težave, saj bolje spoznajo tudi otroka (Zemljarič idr., 2003, v Ažman, 2021).

Šola kot institucija z dobrim sodelovanjem z domom pridobi povratne informacije, ki jim pomagajo pri oblikovanju boljših programov, izboljšuje kulturo šole, sama institucija pa pridobi ugled v okolju, učiteljski poklic pa spoštovanje (Kalin idr., 2009). V vrtcih pa z dobrim sodelovanjem izboljšujejo medsebojno poznavanje in obveščenost, krepí se pozitivno vzdušje in s tem zvišuje stopnja zaupanja (Mak in Hafner, 2003, v Ažman, 2021).

Kakovostno sodelovanje med domom in šolo zagotavlja varnejše in spodbudno učno okolje in s tem tudi boljše učne dosežke in celostni razvoj otrok/učencev, podporo pri profesionalnem učenju in delovanju učiteljev in vzgojiteljev na tem področju ter podporo ravnateljev pri vodenju vrtca in šole.

Partnerski odnos med domom in šolo

Vsaka šola bi morala spodbujati partnerstvo, ki bi povečalo vključenost staršev in udeležbo pri spodbujanju socialnega, čustvenega in intelektualnega razvoja otrok. Šola, starši in tudi skupnost bi se morali zavedati povezanosti svojih vlog in skupaj oblikovati vizijo, ki bi zagotovila podporo in pomoč vsakemu otroku za doseg ustreznega učnega uspeha.

Hornby (2000, v Tandler, 2017) je opredelil modele sodelovanja med starši in šolo glede na vlogo staršev od modela, ki zmanjšuje sodelovanje, do modela, ki poudarja aktivno vlogo staršev. Loči:

- zaščitniški model – ni komunikacije;
- ekspertni model – v šoli vse vedo in ne dopuščajo, da starši kakorkoli posegajo v delo na šoli;
- transmisijski model – staršem dajejo navodila, kako naj delajo s svojim otrokom; komunikacija je enosmerna;
- model obogatitve kurikulumu – starši imajo občutek, da jih šola izrablja; vključuje jih le, ko jih potrebuje;
- potrošniški model – ponudba je na polici, starši se odločajo in izbirajo, vzamejo s police; učitelji so v podrejeni funkciji;
- partnerski model – odgovornosti se delijo, komunikacija je dvosmerna, podpora otroku je vzajemna, gre za skupno odločanje, spodbujanje učenja.

Partnerski odnos med domom in šolo Kalinova (2009) definira kot odnos, v katerem si šola in dom delita odgovornost za razvoj in napredek otroka (Novak in Vršič, 2021). Temeljni namen partnerstva med učitelji in starši je, da se otrokom omogoči čimbolj optimalen razvoj in zagotavlja njegova uspešnost na različnih ravneh in področjih (Kalin, 2009, str. 69). Za razvijanje uspešnega partnerskega odnosa so ključna ustrezna stališča učiteljev in njihova naravnost do sodelovanja ter pričakovanja staršev, učiteljev in šol, ki niso nikoli enaka, lahko pa so bolj ali manj usklajena (Kalin, 2009, str. 69). Bolj ko bodo pričakovanja in cilji usklajeni, večja bo učinkovitost sodelovanja med domom in šolo.

Hornby (Ličen, 2003, v Tandler, 2017) izpostavlja dve pomembni naravnosti:

- a) Učitelji morajo biti v medosebni komunikaciji s starši pristni, spoštljivi in empatični. Pristni učitelji priznajo svoje napake in se ne skrivajo za kompetentnostjo. Spoštljivost učitelji pokažejo s tem, da upoštevajo mnenja staršev (starši najbolje poznajo svojega otroka). Empatičnost pa učitelji izkoriščajo za uvid otroka s perspektive staršev.
- b) Učitelj naj bi se zavzel za realen pogled na napredek učenca. Tako je učitelj senzibilen, dovolj zahteven, optimističen, predvsem pa realen pri delu z učencem. Tak učitelj se kompetentno loti odprtega in odkritega pogovora o otroku.

Hornby (prav tam) izpostavlja štiri elemente učinkovitega partnerskega odnosa:

- dvosmerna komunikacija, kar pomeni, da informacije potekajo od šole do doma in nazaj, pretok informacij je sproščen in vzpostavljeni so odnosi sprejemanja,
- vzajemna podpora,

- skupno odločanje, kar pomeni, da starši in učitelji enakopravno odločajo oz. izbirajo med ponujenimi možnostmi,
- spodbujanje učenja z vidika staršev, saj starši najbolje poznajo situacijo, vedo, kaj otroci potrebujejo, učitelji so v vlogi poslušalcev in z nalogo, da starše razumejo ter jim ponudijo alternativne rešitve za čim bolj kakovostno učenje.

Partnerstvo med domom in šolo je zajeten koncept, ki se v praksi lahko uresničuje s pripravljenostjo in prostovoljnim pristopom tako staršev kot učiteljev (šole oz. vrtca) za skupno prizadevanje in stremljenje k istim ciljem (delamo dobro in korist vseh otrok). Za vzpostavitev takega odnosa je potrebnega veliko truda.

V obdobju pandemije covid (v letih 2020, 2021), ko so bila šolska vrata zaprta in se je izobraževanje preselilo na daljavo, so mnogi učitelji in starši bili primorani poglobljeno sodelovati. Marsikje se je tako oblikovala dobra praksa, skupna prizadevanja za razvoj in učenje otrok/učencev, ki brez podpore staršev (zlasti v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju) procesa učenja ne bi bilo moč izpeljati. Mnogi starši so se obračali na učitelje, ki so jih usmerjali pri delu z otrokom, sproti dajali povratne informacije glede doseganja ciljev, bili razumevali, empatični in skrbni. V drugih primerih pa se je že tako slabo sodelovanje med starši in učitelji še poglobilo, učitelji so imeli občutek, da jih starši le nadzorujejo in premalo podpirajo.

Podpora otrokom pri učenju

Hattie (2018, str. 222) pravi, da »vsi starši želijo pomagati pri izobrazbi svojih otrok, vendar pa vsi tega ne znajo«. Zavedati se tudi moramo, da za mnoge starše njihovo šolanje ni bila vedno prijetna izkušnja, kar nam včasih zaupajo tudi starši sami, zato so negotovi, nezaupljivi in pogosto izpostavljajo, da se njihovim otrokom ne bo »delala krivica«. Na tem mestu lahko izpostavimo starše otrok z učnimi težavami in posebnimi potrebami, ki so še posebej dovzetni za take situacije. Hattie tudi izpostavlja, da je ena večjih ovir za starše nepoznavanje »jezika učenja in šol«. Strokovni delavci šol uporabljajo pedagoško izrazoslovje oziroma strokovni jezik, ki ga starši pogosto ne razumejo, zato se pri komunikaciji s starši priporoča, da učitelji in vzgojitelji uporabljajo pogovorni jezik, ki ga prilagodijo posameznim staršem.

Da pa bi razumeli in usvojili tudi »šolski« jezik, lahko šola vključuje starše v različne dejavnosti, kot so šolski izleti, ekskurzije, dnevi dejavnosti, delavnice, različne prireditve in predstavitve, govorilne ure, roditeljski sestanki, domače naloge itd. Povzeli bi lahko, da staršem najlažje predstavimo »jezik šole in učenja« prek vzgojno-izobraževalnega dela z učenci, svoje zahteve in pričakovanja pa preko dejavnosti in nalog, ki jih

podajamo učencem v šoli in za domače delo (Novak in Vršič, 2021).

Učitelji, ki v svoj učni proces vključujejo elemente formativnega spremljanja, načrtno in sistematično učence usmerjajo v zavestno učenje s tem, ko jih soočajo z vprašanji, kot so:

- Kaj se moram naučiti? Kje na poti do cilja sem? Kam želim priti?
- Kaj moram storiti za to, da pridem do zastavljenega (osebnega) cilja?
- Kdo mi lahko pri tem pomaga?
- Kako vem, da sem uspešen?
- Kaj je moj naslednji cilj/korak?

Če je učencem učenje s tem »vidno«, se naučijo postati sami sebi učitelji, kar je pomemben vidik vseživljenjskega učenja. Posledično pa lahko pričakujemo, da ta »jezik učenja« sprejmejo tudi starši in se učijo, kako pomagati otrokom pri spodbudah za učenje ter kako se pogovarjati z otrokom. Učenci zanjo tudi staršem predstaviti, kaj se učijo in kaj je namen učenja, kaj morajo znati, da bodo uspešni (kriteriji uspešnosti), kaj že dobro obvladajo in kje potrebujejo podporo ter vajo. Starši tako znajo bolje vzpostaviti dialog z otrokom, mu nuditi podporo, ga spodbujati, hkrati pa dobijo poglobljen uvid v učenje otrok. Starši lahko otroka sprašujejo: Kaj se učiš; kaj moraš narediti, da se boš to naučil; kako ti lahko pomagam; si zadovoljen s svojim delom; kaj si se naučil iz tega? (Novak in Vršič, 2021).

Tomaž Vec (2011, v Novak in Vršič 2021) navaja raziskave, ki so pokazale, da imajo starši, ki pojasnjujejo otroku izobraževalne naloge (namene) njihovi razvoji stopnji primerno in hkrati nudijo čustveno podporo svojemu otroku, pogostejše otroke, ki so pripravljeni sodelovati v razredu, ki poiščejo pomoč učitelja, kadar jo potrebujejo, ter so odgovorni pri svojem delu. Navaja tudi, da povzročajo otroci manj disciplinskih prekrškov ter imajo manj socialnih in čustvenih težav, ko jim starši posvečajo več časa, pokažejo lastna čustva in razvijajo z njimi tesnejše odnose v različnih starostnih obdobjih.

Komunikacijske strategije s starši

Na seminarju Prehod iz vrtca v šolo in delo v prvem razredu osnovne šole (Novak in Vršič, 2021) smo udeležencem ponudili v obliki vprašalnika trditve, kjer smo strnili in priredili načela dobre komunikacije s starši (Jereb, 2010). Vprašalnik je nagovarjal k razmisleku o dobri komunikaciji s starši in trditve so lahko udeleženci individualno presojali z vidika:

- kar vas vodi pri komunikaciji s starši, čemu dajete prednost/poudarek (1 – to uspešno počnem),
- kar mogoče počnete redko, vendar se trudite, da bi to upoštevali (2 – to počnem, vendar še nisem zadovoljen/-na)
- in na kar še niste pomislili in bi bilo dobro, da vključite v komunikacijo (3 – na to še nisem pomislil/-a).

Načela dobre komunikacije učitelja s starši (Lavoie, 2008, v Jereb, 2010) smo strnili v naslednje trditve, ki jih lahko presojate z zgoraj opisano lestvico:

1. Ustvarjanje partnerskega odnosa in dvosmerne komunikacije, kjer pazimo, da komunikacija ni preveč vodena s strani šole.
2. Pozitivna naravnost, ki jo lahko izkažemo tudi z načrtovanjem vljudnostnih klicev.
3. Povratna informacija naj bo v obliki »sendviča«. To pomeni, da naj starši dobijo tako pozitivno kot negativno informacijo o učencu oziroma njegovem učenju.
4. Gajiti je treba osebni odnos do učencev in staršev. To pomeni, da pri razgovoru ne drdramo le ciljev učnega načrta in kaj se pričakuje od učencev; povejmo informacije o otroku in tako izkažemo njegovo poznavanje.
5. Raba strokovnega žargona pri komunikaciji s starši ni priporočljiva. Za sporočila se naj uporablja jezik, ki ga starši razumejo in se tako počutijo enakovredne.
6. Uporablja se spodbuden dialog npr. pod obvestilom pustimo prostor za sporočila staršev.
7. Uvedemo ali nadaljujemo s pisanjem mesečnih ali dvomesečnih novic za starše.
8. Učenci naj ob koncu tedna nesejo domov mape (dokaze) šolskega dela.
9. Sproti odpravljamo probleme, ko so ti še manjši in ne pustimo nerešenih situacij z namenom, da se bodo same razrešile.
10. Učinkovito razrešujemo različne poglede na nastale situacije, tako da ostanemo na strani stroke, delamo za dobro otrok ter ločimo osebo od problema.
11. Spoštujemo kulturo družine, čeprav se z njo ne strinjamo, in nismo obsojajoči.
12. Izrečemo opravičilo ob nenamerno storjeni napaki in ne branimo tega, kar je nesprejemljivo.
13. Obdržimo nepristransko »ravnatežje moči« in delimo znanje med seboj.
14. Ustvarjamo prijazno in dobrodošlo okolje v razredu in šolski stavbi. Za starše pripravimo ponudbo

brezplačnih gradiv za starše ali izdelano zloženko šole.

15. Staršem otrok z učnimi težavami in posebnimi potrebami izkažemo razumevanje in hvaležnost za spremljanje učnega procesa njihovega otroka.
16. Staršem otrok s posebnimi potrebami ponudimo izobraževanje (če to želijo), občasno tudi pomoč in nasvete za delo z otrokom doma.

Vprašalnik je izpolnilo 48 udeležencev. Rezultati izpolnjenega vprašalnika kažejo, da vsebino večine načel učitelji že uresničujejo v praksi. Načela, ki kažejo na delitev mnenj udeležencev, ali to v večini tudi počnejo ali pa na to še niso pomislili, se kažejo pri naslednjih trditvah:

(6) uporablja se spodbuden dialog npr. pod obvestilom pustimo prostor za sporočila staršev;

(13) obdržimo nepristransko »ravnatežje moči« in delimo znanje med seboj;

(14) ustvarjamo prijazno in dobrodošlo okolje v razredu in šolski stavbi, tako da za starše pripravimo ponudbo brezplačnih gradiv ali izdelano zloženko šole;

(16) staršem otrok s posebnimi potrebami ponudimo izobraževanje (če to želijo), občasno tudi pomoč in nasvete za delo z otrokom doma.

Možnosti za izboljšave pri sodelovanju s starši je še kar nekaj. Vsaka šola in vrtec morata podrobno pregledati in analizirati svoj načrt sodelovanja s starši, pretehtati, katere zastavljene cilje želimo z vključevanjem staršev doseči, kako jih že sedaj uresničujemo in kaj bi želeli še izboljšati ter kako. Pomembno je, da šole in vrtci razmišljajo o tej temi prej, preden jih neprijetna situacija prisili v drugačno ukrepanje.

Sklep

Kaj je značilno za partnerski odnos med šolo in domom? Kot za vse odnose je pomembno medsebojno zaupanje in sodelovanje, potem spoštovanje partnerjev, odprta in dvosmerna komunikacija, enakovredna delitev odgovornosti in moči, podpora in upoštevanje interesov drug drugega ter skupno prizadevanje za doseg cilja – *podpora učencu pri izobraževanju in učenju, spodbujanju pozitivne samopodobe in dobrega počutja, za osebno rast in razvoj.*

Šola in vrtec morata v svojem letnem delovnem načrtu podrobneje opredeliti sodelovanje s starši, vnesti potrebne spremembe, zlasti pa morata spodbuditi vse akterje in vzvode, ki bodo podpirali partnerski odnos med domom in šolo. Šola in vrtec kot instituciji se morata zavedati, katere prednosti prinaša tako sodelovanje za učence in otroke, strokovne delavce

in institucijo samo ter si prizadevati za odstranitev zaznanih ovir v praksi (strah pred nadvlado učiteljev/staršev, pomanjkanje časa, kulturne in jezikovne ovire, pomanjkanje kompetentnosti itd.).

Šola in vrtec se morata povezati in skupno načrtovati in izpeljati dejavnosti (roditeljski sestanek, informiranje) za starše bodočih prvošolcev in jim nuditi vso podporo in informacije na prehodu iz vrtca v šolo. V sodelovanje s starši se naj vključujejo (Novak in Vršič, 2021):

- vzgojitelji/ice s svojim sistematičnim spremljanjem otrok v letu pred vstopom v šolo in starše v pogovoru seznanjajo o otrokovem napredku, močnih področjih; prisluhnejo naj staršem o njihovih dilemah, strahovih glede otrokove pripravljenosti na šolo in o izkušnjah o morebitnih prejšnjih prehodih (npr. od doma v vrtec);
- svetovalna služba vrtca in šole, ki ob srečanjih s starši ugotavlja potrebe okolja (npr. Romi, priseljenci ...), zaznava stališča, pomisleke, skrbi staršev in ugotavlja njihovo motivacijo;
- učitelj/-ica prvega razreda in druga strokovna delavka, ki predstavi delo in pričakovanja v prvem razredu, tako da staršem prikažeta pomen optimalnega časa za otrokovo učenje in s tem všolanje med 5. in 7. letom; osvetlita strokovno podporo staršem pri ustvarjanju pravih pričakovanj in razbremenitev glede strahov (npr. samostojnost otroka, sodelovanje z vrstniki, skrb zase);
- vodstvo šole seznanja starše z organizacijo posameznih dejavnosti, možnimi rešitvami za individualne potrebe posameznih akterjev, poskrbi, da se rešitve lahko realizirajo; prizadeva si, da zadovolji izkazane potrebe in pričakovanja okolja, staršev in šolajočih otrok s tem, da v program dela in razvoj šole skrbno načrtuje spremembe/posodobitve v skladu s smernicami in navodili državnih institucij.

Šola in vrtec se naj dogovorita o skupnih usmeritvah oziroma smernicah, zastopata enaka stališča in staršem podajata dogovorjene in preverjene informacije. Le tako bodo vzgojno-izobraževalni zavodi spet pridobili zaupanje staršev in njihovo podporo pri šolanju otrok.

Viri in literatura

Ažman, T. (2021). Izzivi vrtcev in šol pri sodelovanju z družinami. V M. Brejc in T. Ažman (ur.), *Sodelovanje s starši kot kazalnik kakovosti (vodenja) vrtcev in šol*, str. 12–18. [Elektronski vir]. Ljubljana: Šola za ravnatelje Pridobljeno s <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/novosti/sodelovanje-s-starsi>.

Ažman, T. idr. (2015). Gradili smo partnersko sodelovanje s starši: primeri dobre prakse. *Vodenje*, št. 2, str. 51–72.

Brejč, M., Ažman, T., Meden, A., Lubšina Novak, M., Žnidar, S., Deutsch, S., Valant, M. (2021). *Sodelovanje s starši kot kazalnik kakovosti (vodenja) vrtcev in šol*. [Elektronski vir]. Ljubljana: Šola za ravnatelje Pridobljeno s <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/novosti/sodelovanje-s-starsi>.

Hattie, J. (2018). *Vidno učenje za učitelje: maksimiranje učinka na učenje*. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI.

Jereb, A. (2010). Pomen domačega učnega okolja in učinkovito delo s starši otrok z učnimi težavami. V *Specifične učne težave v vseh obdobjih: zbornik prispevkov*, str. 155–161. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Ljubljana.

Kalin, J., Resman, M., Šteh, B., Mrvar, P., Govekar-Okoliš, M., Mažgon, J. (2009). *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Kodela, T. (2011). *Partnerstvo med domom in šolo - mit ali resnica?* (magistrska naloga). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Prilobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/734/1/magistrsko_delo_Tadeja_Kodele.pdf.

Novak, N., Vršič, V. (2021). *Sodelovanje s starši: gradivo za seminar Prehod iz vrtca v šolo in delo v prvem razredu osnovne šole*. [PowerPoint]. Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10940>.

Slovensko izobraževalno omrežje (b.d.). Izbirni modul: Sodelovanje s starši kot pomemben vidik varnega in spodbudnega učnega okolja. V *Spletni učilnici PRO-VSUO*. Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/enrol/index.php?id=10558>.

Tandler, K. (2017). *Stališča in izkušnje učiteljev ter staršev glede medsebojnega sodelovanja* (magistrska naloga). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/4635/1/MAGISTRSKA_NALOGA_KATJA_TANDLER_orig.pdf.

Ule, M. (2015). Vloga staršev v izobraževalnih potekih otrok v Sloveniji. *Sodobna pedagogika*, št. 1, str. 30–45.

Vec, T. (2011). Moteče vedenje: ozadja in osnovni dejavniki, ki nanj vplivajo. *Socialna pedagogika*, 15(2), str. 125–152. Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/630/1/SocPed_2011-02_Tomaz_Vec.pdf.

